

Capítol I

Descripció d'un palau en una vall

Els qui escolteu amb credulitat el xiuxiueig de la fantasia i empaiteu amb entusiasme les quimeres de l'esperança, els qui esperreu que en la vellesa es compliran les promeses de la joventut i que les mancances del dia d'avui seran reparades pel dia de demà, pareu atenció a la història de Rasselas.

Rasselas era el quart fill d'un poderós emperador en els dominis del qual comença el seu curs el Pare de les aigües, el que aboca la seva prodigalitat riu avall i escampa per mig món les collites d'Egipte.

Seguint el costum que s'ha transmès de generació en generació entre els monarques d'aquesta abrusadora zona, Rasselas va ser reclòs en un palau privat amb la resta dels fills i de les filles de la reialesa abissínia fins que l'ordre de successió el cridés al tron.

L'indret que la saviesa o la política de l'antiguitat havia destinat a la residència dels prínceps abissinis era una àmplia vall situada en el regne d'Amhara, envoltada per tot arreu de muntanyes de cims inclinats cap endins. L'única entrada que hi havia era una foradada que passava per sota d'una roca i que no se sabia si era obra de la natura o del treball humà. La sortida exterior de la foradada quedava amagada per un bosc espès, i la boca que donava a la vall estava tancada amb reixes de ferro forjades pels fargaires d'antany, tan massisses que cap home no podia obrir-les ni tancar-les sense l'ajuda de màquines.

De les muntanyes dels voltants en baixaven rierols que omplien la vall de verdor i fertilitat i formaven un llac al mig, habitat

per peixos de tota mena i freqüentat per les espècies d'ocells que la natura ha ensenyat a fer vida aquàtica. Aquest llac abocava l'excés d'aigua en un riu que s'endinsava en un gorg fosc d'una muntanya de la banda nord i es precipitava amb un terrible estrèpit de cingle en cingle fins que es deixava de sentir.

Els vessants de les muntanyes estaven coberts d'arbres i les ribes dels rierols estaven acolorides per les flors; cada ventada feia caure espècies de les roques i cada mes dipositava fruits a terra. Tots els animals que herbegen o que rostollen, tant salvatges com domèstics, voltaven per aquesta gran extensió, protegits dels animals de presa per les muntanyes que els recloïen. En una banda hi havia ramats i escamots que s'alimentaven a les pastures, en una altra totes les bèsties de caça que cabriolaven a la gessa; el cabrit lleuger botava per les roques, el mico arter s'enjo-gassava als arbres, l'elefant solemnnial reposava a l'ombra. S'hi reunia tota la diversitat del món, s'hi aplegaven les bondats de la natura, i els seus mals n'eren extrets i exclosos.

La vall, àmplia i fèrtil, proveïa els seus habitants del que calia per viure, i tots els plaers i luxes hi eren afegits a cada visita anual que l'emperador feia als seus fills, quan s'obria la reixa de ferro al so de la música, i durant vuit dies a tothom que residia a la vall se'l convidava a proposar qualsevol cosa que contribuís a fer agradable el confinament, a omplir els moments de monotonia i atenuar el tedi del temps. Qualsevol desig era concedit immediatament. Tots els artesans del plaer hi eren convocats per alegrar les celebracions; els músics exercien el poder de l'harmonia i els ballarins demostraven la seva expertesa als prínceps amb l'esperança de passar la vida en aquesta joiosa captivitat, a la qual només eren admesos si es considerava que la seva interpretació aportava alguna novetat a l'opulència. La sensació de seguretat i

de delectança que produïa aquest retir era tan gran que els qui l'acabaven de conèixer sempre desitjaven que fos per sempre; i com que a aquells darrere dels quals es tancava la reixa de ferro no se'ls permetia de tornar a sortir mai, no es pot saber què en pensaven quan l'experiència s'allargava. Així doncs, cada any proporcionava noves idees de diversió i nous sol·licitants d'emprerament.

El palau es trobava en una elevació que s'aixecava unes trenta passes sobre la superfície del llac. Estava dividit en moltes placetes o claustres, construïts amb més o menys magnificència segons el rang dels qui hi havien de viure. Les teulades s'havien fet en forma d'arcs de pedra massissa units amb un ciment que s'enduria amb el temps, i l'edifici s'aguantava de segle en segle, desdenyant les pluges solsticials i els huracans equinoccials, sense que li calgués cap reparació.

Aquest habitatge, tan gran que no era del tot conegut a ningú tret d'uns antics oficials que havien anat heretant de pares a fills els secrets del lloc, s'havia bastit com si la sospita en persona n'hagués dictat el plànol. A cada cambra s'hi podia accedir per una porta oberta o per una de secreta; cada placeta estava comunicada amb les altres o bé des d'un pis superior per una galeria privada o bé per un pas subterrani des dels apartaments inferiors. Moltes de les columnes tenien concavitats amagades en les quals una llarga nissaga de monarques havia emmagatzemat els seus tresors; llavors tapaven l'obertura amb marbre, que no s'havia de treure mai si no era per una necessitat extrema del reialme, i enregistraven aquests dipòsits en un llibre que, al seu torn, estava amagat en una torre on no entrava més que l'emperador, acompanyat del príncep que l'havia de succeir.